

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут Економіки
Кафедра Фінансів, банківської справи та страхування
СИЛАБУС

Фінансово-економічна безпека (ВК 2.4)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Дубина М.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

«_____» _____ 20__ р.

Розробник: Садчикова І.В., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
кандидат економічних наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) _____ (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи
та страхування
_____ (назва кафедри)

Протокол від «30» серпня 2024 р. № 21

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____ Попело О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	<i>вибіркова</i>
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	3 курс, 6 семестр, спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Садчикова Ірина Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент
Профайл викладача (-ів)	https://fbss.stu.cn.ua/kafedra/zagalna-informacziya/sadchykova-sydorenko-iryna-volodymyrivna/
Контакти викладача	Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп.1 каб. 317. E-mail: aspirant_chstu@stu.cn.ua

1. Анотація курсу.

Вивчення дисципліни «Фінансово-економічна безпека» обумовлено необхідністю оволодіння теоретичними та практичними знаннями щодо засад формування фінансово-економічної безпеки як важливої складової національної безпеки.

Предметом дисципліни є вивчення дослідження сучасного стану фінансово-економічної безпеки різних економічних сфер, розробка та управління реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки різних суб'єктів господарювання.

Сторінка курсу в Moodle <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=2441>

2. Мета та цілі курсу.

Метою вивчення дисципліни «Фінансово-економічна безпека» є ознайомлення студентів з основними аспектами безпекознавства, проблемами формування та використання бюджетних коштів, грошового обігу та розвитку інфляційних процесів в країні, функціонування валютного ринку, накопичення, обслуговування та погашення внутрішніх та зовнішніх фінансових зобов'язань, інвестиційної активності, станом та проблемами функціонування банківських, парабанківських та страхових установ з позиції впливу на фінансову безпеку держави.

Метою викладання навчальної дисципліни «Фінансово-економічна безпека» є закріплення та розвиток загальних (ЗК) та спеціальних (СК) компетентностей бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в області діяльності комерційних банків. Зокрема, це:

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК 15. Здатність формувати демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

3. Результати навчання.

Навчальна дисципліна «Фінансово-економічна безпека» відповідно до ОПП повинна забезпечити такі програмні результати навчання:

Програмні результати (ПР):

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

Після вивчення курсу студент повинен вміти:

- застосовувати знання для розв'язання типових і нетипових завдань з захисту від фінансово-економічної небезпеки;
- виявляти загрози і небезпеки фінансової діяльності держави;
- визначати критерії та показники фінансово-економічної безпеки;
- передбачати розвиток чинників - носіїв фінансово-економічної небезпеки;
- застосувати отримані знання щодо захисту фінансових інтересів правовими засобами.

4. Пререквізити.

Дисципліна «Фінансово-економічна безпека» є базовою для вивчення таких дисциплін, як «Аналіз банківської діяльності», «Банківська звітність», «Фінансовий менеджмент у банку», «Банківська аналітика», «Облік і звітність у банку» та ін.

«Фінансово-економічна безпека» базується на дисциплінах «Фінанси», «Фінансова економетрика», «Гроші і кредит», «Мікроекономіка», «Фінанси підприємств», «Статистика», «Макроекономічний аналіз» та ін.

5. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	14
Самостійна робота	60
Індивідуальне завдання – <i>розрахунково-графічна робота</i>	
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	3 кредитів (90 годин)

Форма проведення занять – лекційні, практичні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

6. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи фінансово-економічної безпеки

Тема 1. Економічна безпека підприємств: сутність та шляхи формування.

Зміст економічної безпеки та її рівні. Значення категорії «економічна безпека». Характеристика терміну «безпека» і визначення його за суттю. Види безпеки. Елементи економічної безпеки. Рівні економічної безпеки. Фактори впливу на економічну безпеку

Сутність економічної безпеки підприємства та її підсистеми. Рівні економічної безпеки держави. Концепція економічної безпеки України. Фактори економічної безпеки України. Економічна безпека на рівні регіону (області), її загрози. Оцінка рівня економічної безпеки регіону. Економічна безпека на рівні підприємства (фірми).

Елементи загроз економічній безпеці підприємства. Фактори економічної безпеки підприємства. Ефективність діяльності служб підприємства щодо забезпечення його економічної безпеки. Елементи загроз економічній безпеці підприємства. Класифікаційні ознаки загроз. Методи зменшення небезпек та загроз.

Тема 2. Фінансова безпека підприємства, її критерії, рівні та методи оцінки

Фінансова безпека як складова економічної безпеки підприємства. Концепція фінансової безпеки України. Понятійний апарат фінансової безпеки підприємства. Критерії фінансової безпеки підприємства. Сутнісні характеристики фінансової безпеки підприємства.

Критерії та методи оцінки фінансової безпеки підприємства. Фактори впливу на рівень фінансової безпеки підприємства. Небезпеки і загрози, що впливають на фінансову безпеку. Рівні фінансової безпеки підприємства. Критерії та методи оцінки фінансової безпеки підприємства. Підходи до оцінки фінансової безпеки підприємства

Взаємозалежність фінансової безпеки держави і підприємства.

Тема 3. Основи забезпечення фінансової безпеки підприємства

Система пріоритетних інтересів підприємства як основа механізму забезпечення його фінансової безпеки. Фінансові інтереси підприємства. Класифікація фінансових інтересів у залежності від різних критеріїв. Алгоритм практичної реалізації фінансових інтересів підприємства.

Структура механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Склад механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства. Функції механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства. Функціональна структура управління фінансовою безпекою підприємства. Використання SWOT-аналізу у вигляді підфункції забезпечення фінансової безпеки підприємства. Типи фінансово-інвестиційної стратегії підприємства.

Змістовий модуль 2. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки

Тема 4. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки

Види і процес адаптації, адаптивна реакція підприємства.

Фінансове забезпечення адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі.

Інформаційне забезпечення адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища.

Тема 5. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства

Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства. Сутність інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства. Мета інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Сутність та види інформаційного забезпечення процесу планування фінансової безпеки, його значення в рамках підвищення рівня фінансової безпеки підприємства

Джерела інформації для визначення та моніторингу стану фінансової безпеки підприємства. Особливості визначення джерел інформації для визначення та моніторингу стану фінансової безпеки підприємства. Види інформаційного забезпечення процесу планування.

Тема 6. Державне регулювання діяльності підприємства та його фінансової безпеки
Характеристика нормативно-правової бази захисту фірми.

Порядок регулювання економічної та фінансової безпеки законами України. Державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень. Положення про систему безпеки фірми. Роль Колективної угоди в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 7. Організація фінансової розвідки

Місце і роль фінансової розвідки в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємств. Принципи фінансової розвідки. Вплив результатів фінансової розвідки на забезпечення стратегічного розвитку підприємства.

Організація та ефективність фінансової розвідки. Джерела інформації фінансової розвідки та методи її збору. Визначення ефективності фінансової розвідки на підприємстві.

Тематика практичних занять

Тема 1. Економічна безпека підприємств: сутність та шляхи формування

Тема 2. Фінансова безпека підприємства, її критерії, рівні та методи оцінки

Тема 3. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Тема 4. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки

Тема 5. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства

Тема 6. Державне регулювання діяльності підприємства та його фінансової безпеки

Тема 7. Організація фінансової розвідки

Тематика самостійної роботи

Тема 1. Економічна безпека підприємств: сутність та шляхи формування

Тема 2. Фінансова безпека підприємства, її критерії, рівні та методи оцінки

Тема 3. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Тема 4. Адаптація підприємства як засіб забезпечення його фінансової безпеки

Тема 5. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства

Тема 6. Державне регулювання діяльності підприємства та його фінансової безпеки

Тема 7. Організація фінансової розвідки

7. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка курсу «Фінансово-економічна безпека» відбувається за 100-бальною системою та охоплює поточний контроль - до 60 балів, в тому числі: робота на практичних заняттях, тестування, вирішення задач - 35 балів; виконання розрахункової роботи – 15 балів; модульні контрольні роботи – 10 балів та підсумковий контроль (залік) – 40 балів. Підсумковий контроль відбувається у вигляді заліку проводиться в останній тиждень атестації згідно затвердженого розкладу, і складається із тестів (максимум 20 балів) та двох практичних задач (максимум 20 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки.
Вимоги індивідуальної роботи	Індивідуальні робота оцінюється за 15-ти бальною школою. Завдання на індивідуальну роботу затверджується протягом перших трьох тижнів вивчення дисципліни. Вона повинна відповідати вимогам, зазначеним у методичних вказівках до неї. Робота виконується самостійно з дотриманням правил академічної доброчесності і подається в паперовій та електронній формі у системі дистанційного навчання Moodle.
Практичні заняття	В ході практичних занять передбачається тематичний аналіз банківської діяльності за різними статтями на основі його фінансової звітності, вирішення аналітичних і тестових завдань, розв'язання проблемних ситуацій.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здані модульні контрольні роботи та захищена розрахункова робота. Мінімум 20 балів за результатами поточного контролю. У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів НУ «Чернігівська політехніка».

Оцінка за виконання індивідуальної роботи

Вид роботи	Форма контролю	Кількість балів
Правильність написання РР	1. Відповідність умовам завдання	0...1
	2. Чіткість розкриття теоретичних питань	0...2
	3. Повнота та обґрунтованість висновків після проведених розрахунків рівня фінансово-економічної безпеки підприємства	0...5
Оформлення РР	1. Посилання на першоджерела	0...1
	2. Відповідність оформлення вимогам	0...1
	3. Своєчасність виконання	0...2
Захист РР	Самостійність виконання, а також чітка і грамотна відповідь на поставленні запитання	0...3
Разом		0...15

Поточний контроль за модулями

Види робіт	Кількість балів
1. Виконання тестових та практичних завдань за темами курсу (5 балів максимально на кожному занятті, 7 занять)	0...35
2. Виконання модульної контрольної роботи № 1	0...5
3. Виконання модульної контрольної роботи № 2	0...5
4. Виконання розрахункової роботи	0...15
Разом	0...60

Підсумкова семестрова оцінка

Види робіт	Кількість балів
Поточний контроль	0...35
Підсумковий модульний контроль	0...10
Оцінка РР	0...15
Залік	0...40
Разом	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проекту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#)).

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у

відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні практичних завдань, курсової роботи (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Курсова робота обов'язково перевіряється на наявність плагіату і допускається до захисту із коректними текстовими запозиченнями. З умовами перевірки КР на плагіат можна ознайомитися на сайті наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей повинні бути обов'язковими. Без висновку про відсутність плагіату курсова робота до захисту не допускається.

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Основна

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: підручник / Варналій З.С., Васильців Т.Г., Лупак Р.Л. та ін. – Чернівці: Технодрук, 2020. – 458 с.
2. Повзун Д. І. Фінансово-економічна безпека як основна складова соціально-економічного розвитку регіону. Ефективна економіка. 2020. № 8. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8122>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.8.155
3. Потапюк, І., Мазіленко, С., & Прусова, М. (2022). Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. Цифрова економіка та економічна безпека, (2 (02)), 156-160. <https://doi.org/10.32782/dees.2-26>
4. Ситник, Н., & Тишковець, М. (2022). Фінансово-економічна безпека страхової компанії та її забезпечення. Економіка та суспільство, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-7>
5. Diachkov, D.V., Potapiuk, I.P., Kapran, I.V. (2021) Economic security in the system of strategic management of the enterprise. Economy and society, [ONLINE]. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173>

Допоміжна

1. Onyshchuk S. V., Onyshchuk I. I., Petroye O., Chernysh R. Financial Stability and its Impact on National Security State: Organizational and Legal Aspects. International Journal of Economics and Business Administration. 2020. v VIII (1). P. 353—365.
2. Reznik O., Getmanets O., Kovalchuk A., Nastyuk V. Y., Andriichenko N. 2020. Financial security of the state. Journal of Security and Sustainability. v 9 (3). P. 843—852.

3. Parubets, O., Shyshkina, O., Sadchykova, I., Yevtushenko, Y., Tarasenko, A., Potseluiko, I. (2023). Dynamics of the development of the credit services market in the conditions of financial instability: A case of Ukraine. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 18, No. 9, pp. 2733-2745. <https://doi.org/10.18280/ijspd.180912>

4. Uhrovetskyi O. P., Anishchenko O. V., Hubanova I. V. 2021. Economic and Legal Aspects of Ensuring Financial and Economic Security in the Conditions of Euroeconomic Integration. *FCA*. v 1 (32). P. 394—402.

Інформаційні ресурси

1. Система дистанційного навчання «Moodle». Фінансово-економічна безпека. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=2441>

2. Офіційний сайт Верховної ради України: Законодавство України - www.rada.gov.ua

3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки URL: <http://www.mon.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова URL: <http://www.icyb.kiev.ua/?lang=ru>

5. Офіційний сайт Національної академії наук України URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>

6. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України URL: <http://dknii.gov.ua/>

8. Офіційний сайт Українського інституту науково-технічної та економічної інформації URL: <http://www.uinte.kiev.ua/main.php>.

10. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/>

